Kvartära nivåförändringar i östra Finland

W. W. Wilkman

To cite this article: W. W. Wilkman (1913) Kvartära nivåförändringar i östra Finland, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 35:2, 157-158, DOI: [10.1080/11035891309443134](https://doi.org/10.1080/11035891309443134)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035891309443134>

Published online: 06 Jan 2010.

Submit your article to this journal [↗](#)

Article views: 4

View related articles [↗](#)

Anmälanden och kritiker.

W. W. WILKMAN: *Kvartära nivåförändringar i östra Finland.*

40 sid. 9 fig. i texten. Bull. Comm. geol. de Finlande.
N:o 33. Helsingfors 1912.

Vid sina undersökningar inom det geologiska kartbladet »Joensuu» har förf. iakttagit och uppmätt ett stort antal gamla strandlinjer, hvilket material gifvit upphof åt föreliggande skrift. Observationslokalerna för den högsta marina gränsen äro inalles 13 och fördelade öfver ett område, som intager NE:a delen af Kuopio län och inrymmer bl. a. de ansenliga sjöarna Pielisjärvi och Höytiäinen. Förf. anser sina värden »i allmänhet tämligen säkra» och har äfven uppritat isobaser öfver den senglaciala sänkningen. Sålunda inkommer 190 *m*-isobasen i området från W till närheten af Joensuu, där den kurvar af mot N. 180 och 170 *m*-isobaserna hafva däremot ett i hufvudsak W—E:ligt förlopp med en flexur norr ut något E om Joensuu. Det supramarina af området samlade sig denna tid till nuvarande Maanselkä, medan hela trakten W och S om Joensuu var hafbetäckt. Örikenheten var närmare Maanselkä ganska stor tack vare den brutna relieffen.

Förutom M. G. har förf. iakttagit och uppmätt långa serier af ofta väl utpräglade strandlinjer, dels senglaciala, dels från ancylostidens förra del. Dessa strandlinjer hafva uppdelats i tre grupper, motsvarande i procent af M. G.: 92—79, 76—70 samt 66—63. Alltendstund från en nivå motsvarande ca 65 % af M. G. och nedåt leraf-lagringar möta, som enligt undersökning af LINDBERG föra rikligt med sötvattensdiatomaceer, ofta af typiska ancylosformer, antager förf., att strandlinjerna tillhörande den sista gruppen utbildats af Ancylostjön. Han anför ej, såsom man också beträffande så pass centralt belägna trakter af det fennoskandiska området har skäl att förvänta, någon transgressionsgräns, som skulle motsvara Ancylostgränsen, utan säger i stället, att det senglaciala hafvet uppenbarligen småningom öfvergått i Ancylostjön.

Vid den tidpunkt, då Salpausselkä höjde sig öfver vattnet, afsnördes betydande vattenarealer i det inre af Finland från förbindelsen med Ancylostjön. (BERGHELL, WILKMAN). Den sålunda uppkomna »cen-

tralfinska insjön» inregistrerade sin tillvaro i tydliga strandlinjer, en del på 110—100 *m*-nivåer, en annan del c:a 95 *m* ö. h. De förra motsvara en tid, då Imatra ännu ej existerade. Utloppet var då sannolikt genom Kymmene älfdal. (BERGHELL).

Slutligen ägnar förf. ett kapitel åt förekomsten af »sublakustrina» torflager, som anträffats vid stränderna af Pykäselkä, Orivesi och Höytiäinen några meter öfver sjöarnas yta och täckas af »svämsand», »svämmler» eller »flygsand». Denna öfverlagring är enligt förf. ett bevis för att en transgression öfver torfven ägt rum, som sedermera utbytts mot en regression. Växtresterna äro af arter, hvilka trifvas på långgrunda, sumpiga stränder. Torfven hvilat icke sällan på leror, förande ancyclusdiatomaceer (LINDBERG). Förf. ser orsaken till strandförskjutningarna icke i en afdunstningsföreteelse i enlighet med SERNANDERS teori, utan i rätt komplicerade nivåförändringar, från SE till NW gående »vågformiga oscillationer». Beträffande den af en strandvall öfvertäckta torfven vid Höytiäinen S-ända måste man väl antaga, att en förskjutning mot S af sjöns vattenmassa vid tiden för litorinahöjningen bragte torfven till det djupa läge, den ägde före uttappningskatastrofen 1869, eller 8,5 *m* under den dåtida sjöytan. Förf. åsikt, »att en (lokal landhöjnings-)vågkam framgick öfver Jaamankangas» (S om Höytiäinen) mot NW »och efterföljdes af en vågdal, hvarvid Höytiäinen torflager (som under den föregående höjningen bildats) öfversvämmades af vattnet», synes däremot icke hafva fullt bindande skäl för sig. Höytiäinen utlopp, som tidigare ledt mot W, förlades i och med vattenstjälpningen söder ut till tröskeln vid Jaamankangas.

H. H—N.